

**A MÁNDOKI GÖRÖGKATOLIKUS TEMPLOM
A SZABADTÉRI NÉPRAJZI MÚZEUMBAN**

© Kiadja a Magyar Diafilmgyártó Vállalat
Budapest, 1984

A Keleti Kárpátok területén a görögkatolikusok a XVII. század második felétől tölgyfából ácsolt templomokat emeltek. Ennek jelentős emléke a történeti Szabolcs megyei Mándok temploma („cerkó”). Ajtájának szemöldökfájába vésett felirat tanúskodik arról, hogy 1670-ben épült. Magyarországon a legkorábbi hiteles, fából összeállított népi építészeti emlék ez a boronákból rótt, faszindelyes fedésű, keleti tájolású harangtoronyos templom.

Az 1960-as években a templom állapota erősen leromlott, életveszélyessé vált, s helyben megőrzésére nem volt mód. Gondosan dokumentált bontás után 1971-ben Szentendrére, a Szabadtéri Néprajzi Múzeumba került. A mándoki templom eredeti építőanyagának háromnegyed részének beépítésével, valamint több XVIII–XIX. századi tárgy felhasználásával 1979 óta berendezetten áll a múzeum látogatók előtt.

A kisméretű, egyenes szentélyzáródású templomot a XVIII. században 15–20 magyar és ukrán család gondozta, s 1812-ig köré is temetkeztek. A piros földfestékekkel színezett harangtoronyban lévő nagyobbik harangról azt tartja a hagyomány, hogy II. Rákóczi Ferenc adományozta a mándokiaknak, és hangja elűzte a jégesőt, vilámlást. A templom sártapasztás nélkül, meszeletlenül, építéskori állapotában tekinthető meg. (1. és 2. kép).

A templom hajóját és szentélyét megosztó falat a XX. század elején a belső tér növelése céljából megcsonkították. A múzeumi visszaállítás során a képes falat („ikonosztazion”) és berendezést a XVIII. századi egyházi gyakorlatnak megfelelően rekonstruálták. Így láthatók itt a három sorban elhelyezett fatáblára festett ikonok, előtte a „csókoló állvány” Szent Miklós képével, továbbá a Nyíradonyból származó datált ülöpadok, a körmeneti kereszték és -zászlók, valamint a hívők adományképei és -kendői (3. kép).

Az ikonok közül figyelemre méltóak a görögkeleti és római katolikus hatásokat egyaránt tükröző, XVIII. század végi táblaképek, amelyek valószínűleg Munkácson készültek (Apostol és Ünnepsor 4. kép).

A templom eredeti tárgya a képes fal közepén látható, kétszárnyú, áttört faragású „királyi ajtó” Jessze (Dávid király apja) ülő alakjával és a „tizenkét kispfétá”-val. Mellette kétoldalt az „Istenanya” és a „Pantokrátor” képe szintén a XVIII. század végétől (5. kép).

A szentély legjelentősebb, a templom építéskori tárgya az oltár láb (négyzetes hasáb alakú tölgyfarönk), amihez az a hagyomány fűződik, hogy eredeti helyén élő fából vágták ki.

E „mensán” áll az ortárszekerény és a szükséges liturgiai tárgyak együttese. (6. kép)

1. A templom külső képe (keleti oldal)
2. A templom külső képe (déli oldal)
3. A templom belseje
4. Képes fal (ikonosztazion)
5. A „királyi ajtó”
6. A szentély belső részlete

Írta: dr. Kecskés Péter
Fényképezte: Gáspár Mihály
Grafikát készítette: Szalai András
Szerkesztette: B. Zsédényi Judit

A Szabadtéri Néprajzi Múzeum Szentendre határában, a Szabadság-forrás úton van. Budapest felől a 11. számú közúton, illetve a HÉV Batthyány térről Szentendréig közlekedő szerelvényeivel közelíthető meg. A HÉV szentendrei végállomásánál a VOLÁN autóbusz pályaudvarról kb. óránként indulnak járatok az innen 4,5 km-re lévő múzeum felé.

A múzeum április 1. és október 31. között – hétfő kivételével – naponta 9–17 óráig látogatható. A pénztár jegyeket 16 óráig ad ki. A belépőjegy ára 5,- Ft, bemutatók napján 15,- Ft. Gyerekek, diákok és katonák a múzeumot díjtalanul látogathatják. Az előre bejelentett csoportok vezetést kérhetnek (telefon: 06-26-12-304).

